»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«

на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— »
на четврт године	К 8·—	10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 87. У Новом Саду, у уторак 17. (30.) априла 1907. Година XXIII.

У патријарховој ствари.

Под насловом „Zur Patriarchenfrage» изашао је у „Pester Lloyd“-у од недеље на челу листа чланак из пера *дра Михаила Полита-Десанчића*, који осветљава читаво патријархово питање, што је постало актуално и акутно, те је тај чланак на све стране учинио велик утисак.

Ми тај чланак саопштавамо ево у верну преводу:

Недавно у конференцији странке независности вођена дебата о тако званом *питању српског патријарха*, у коју се увукло и моје име, могла је на мене учинити мучан утисак, јер ја отуд видим, да странка независности апсолутно нема знања о правом стању те ствари. Ја о томе могу судити сасвим објективно, јер је патријарх *Бранковић* при свом избору и после свог избора за патријарха, који је избор обављен уз потпору тадашње угарске владе према мени и нашој старој српској народној странци — као опозицији према угарској влади — *вазда стајао у оштрој опреци* и што се тај однošај ни у току година није ублажио. Кад је недавно многобројна српска депутација под вођством познатога српског милијонара Лазе *Дунђерског* патријарху у Карловцима поднела повереницу са 5000 потписа најугледнијих Срба, наша странка *није* учествовала у том поклоњењу.

Но то ништа не смета, да наша странка одлучно зауме становиште против српских радикала, који достојанство српског патријархата вуку по блату, *не због мождашњих неправилности у управљању народним фондовима, који и онако вазда стоје под надзором угарске владе, него да би изазвали у патријархату промену, која би одговарала њиховим страначким аспирацијама.* Изгледа као сатира на *право* стање те ствари, кад се у конференцији странке независности смерови српских радикала бркају са „угарским патријотизмом и одношћу према странци независности“. А како човек да назове ону дволичну улогу, што српски радикалски посланици на државном сабору седе у *народносном клубу* и раде са народносним посланицима, а овамо се радикална странка куне, да је пуна специфично мађарског патријотизма и да је душом и срцем одана странци независности.

Па каква је то тек *велика заблуда*, кад се у конференцији странке независности говори о *већини* радикала на последњем српском народно-црквеном сабору. Да, јадна је те била већина *од једног јединога гласа*, пошто се из сабора удалио епископат, пошто се из сабора удалили посланици из Хрватске. Но да би ипак могли доносити закључке, навели су радикали вршачког владику, свог пресумптивнога кандидата за патријарашки престо, да им притече у помоћ, и са таквом су већином радикали после иступања посланика из Хрватске за неколико дана без икакве опозиције претресли читав низ статута, па себи уображавају, да ће влада закључцима такве већине издејствовати превишњу санкцију.

Као што је познато, језгра српског народа налази се не у правој Угарској, него у Хрватској, односно у некадањој Војној Граници. Посланици на српском народно-црквеном сабору су *уједно чланови хрватско српске коалиције* те дакле скроз пријатељи Мађарима. Вођа тих Срба на српском народно-црквеном сабору јесте др. Богдан *Медаковић*, од свију Срба високо цењени председник хрватског сабора. Нека се чланови странке независности, нека се цела мађарска коалиција извести у својих пријатеља у Загребу, за што су посланици из Хрватске морали напустити народно-црквени сабор, па ће мађарска коалиција добити праву информацију о том, како изгледа рад српских радикала.

Жалим веома, што у овај мах због болести не могу да будем у заступничкој кући угарског сабора. Зацело бих одговорио био грофу Арведу *Телекију* на његове нападаје против мене. Гроф Телеки је таман погодио, кад је рекао, да ја нагињем Бечу и да сам оруђе познатих бечких кругова! Наравно, тим круговима може бити само угодно, кад се борим против окупације Босне и Херцеговине и против целе аустријске источне политике! Гроф Арвед Телеки јемачно ће знати, како су познати бечки кругови у том питању осетљиви.

На жалост у целом патријарховом питању никако да код једног дела мађарских политичара овлада трезвено схватање. И у том се питању наставља оно, што сам тако често рекао у својим саборским говорима: да су на периферијама, у крајевима Угарске, у којима станују народности, *под видом угарског патриотизма широм отворена врата штреберству.* Међу тим је питање српског патријарха веома *тугаљиво* питање, као што је то и Фрања *Кошут* у конференцији странке независности сасвим добро нагласио, као што је и с друге стране угарски министар председник др. *Векерле* сасвим згодно истакао, да положај српског патријарха спада међу *засебна права круне.*

Извесно је, да српски народно-црквени сабор ни по канонском праву, ни по постојећим статутима српске црквене автономије не може бити позван на то, да свргне српског патријарха, јер иначе би час ова, час она странка по милој вољи збацивала овог или оног патријарха те постављала другог, рецимо: „јефтинијег“ патријарха, с којим би се „дало говорити“. Патријарх Бранковић је ваздан био владин човек. Као сомборски прота је при неком банкету здравицом својом и течним својим мађарским говором привукао на себе пажњу министра просвете Августа Трефора. Бранковић је као удовац набрзо после тога отишао у калуђере. Синод га изазебере за темашварског епископа а Његово Величанство потврди тај избор. После смрти патријарха Анђелића умео је Бранковић себи да састави народно-црквени сабор, који се састојао из елемената, пријатељских влади. Наша стара српска народна странка била је према Бранковићу у најжешћој опозицији. Но Бранковић буде већином гласова изабран за патријарха. У владиним се круговима ликовало са тог избора. *Бранковић је био први патријарх, који је говорио мађарски.*

Са нашом се странком са свим разишао, јер се надао, да ће његова влади пријатељска већина вечито остати на српском народно-црквеном сабору. Но тада дођоше српски радикали, који су на конгресу године 1890. бројали једва једанаест посланика. Српски радикали у Угарској, по угледу на радикале у Србији, ишчаурили се као опортунисте из социјалиста у радикале. У почетку су ови српски национализам лицитирали на виш, него наша стара народна странка, која је носила име „народна либерална“ странка, не имајући наравно никаквих веза са мађарском либералном странком. Ужасном демагошком агитацијом и тим, што је Милетићев зет, познати Јаша*) Томић, нађе пређашњи орган, „Заставу“, прибавио је себи па је ставио у службу радикалске странке, кадра је била радикалска странка до добије огромна утецаја на масе тим више, што се Јаша**) Томић герирао као други Милетић.

Кад су онда године 1902. на српском црквено-народном сабору омашком угарске владе преко краљевскога комисара радикалима *предане биле на милост и немилост све црквене власти*, постала је влада радикала апсолутна.***) Наравно, да би се одржали на тој влади код црквених власти и код народних фондова, морали су изаћи на среду са мађарским патриотизмом и са одношћу према странци независности. А како се услед тога осетили да су моћни, то су мислили, да су довољно јаки, и да збаце патријарха па да поставе другог, а то је у толико било примамљивије, што свагдашњи патријарх располаже великим приходима те би по нешто могао жртвовати и за радикале.

Како ће угарска влада решити патријархово питање и какав ће предлог подастрти круни — то ја наравно не могу знати. Ја бих при том желео само то, да се не окрњи историјско достојанство српског патријарха. *Велика је то заблуда* неких мађарских политичара, који мисле, *да радикали представљају већину српског народа.* Сви трезвени елементи српског народа *одлучно* су против радикала а Српство у Хрватској одсудно се опире радикалима. То може доказати сваки ред „Србобрана“, органа Срба у Хрватској.

Ја знам, да мој глас не ће наћи на одзив код мађарских политичара, али мађарска странка независности и цела мађарска коалиција нека се известе код својих пријатеља у Загребу, како стоји патријархово питање. Тобожње неправилно управљење народним фондовима од стране патријарха Бранковића таква је лапалија, да није вредно о њој ни говорити. Бранковић је полак милијона жртвовао на народне сврхе те би зацело накнадио неколико хиљада круна, кад би се осећао крив. Ја немам интереса, да браним патријарха, јер нас двоје *никад* нисмо били добри пријатељи.

Ови ће редови о патријарховом питању интересовати можда и шире кругове, па с тога молим, да буду изнесени на јавност.

*) У немачком оригиналу стоји „Sava“. Ово је погрешка, која је пропаднила отуд, што је уредништво „J“ читало за „S“ а „s“ за „c“. Но из тога се види и то, како је познато име радикалског вође, да ни уредништво таквог листа, као што је „Pester Lloyd“ не зна, како се он зове. — Ур. „Бр.“

**) И на том месту стоји у оригиналу: Sava. — Ур. „Бр.“.

***) То је било услед „безусловне благонаклоности високе владе“. — Ур. „Бр.“.

После српскога народно-црквеног сабора.

Под горњим насловом доносе „*Београдске Новине*“ из пера свог сталног дописника из Новог Сада на уводном месту овај чланак:

„Бедни «благовештенски збор“ није наравно ни мало утицао на промену ситуације, а најпосле није му то ни био задатак. Борба је међу тим у сабору угарском велика, а што се дебата генерална о Апоњијевом закону нагло и преко очекивања свршила, ваља да се захвали радикалноме сељачком посланику *Јаши Мркшићу.* То је један отресит (?) сељак из Аде у Бачкој, којега је радикална странка кандидовала у бечејскоме срезу против познатога народнога посланика д-ра Љубе Павловића. Последњи је морао подлећи, ма да је јак у срезу, јер су *сви народносни непријатељи помогли Мркшићеву кандидатуру.* И он је требао говорити у генералној дебати, али се није пријавио ни једноме од перовођа, но је своје име забележио на табли. Кад је тога дана последњи говорник владине странке говорио, дошануше му, да одма говор прекине, што он и учини. Како је био дневни ред исцрпен, а не беше пријављених говорника више (јер се не пријављује кредом на табли), председник закључи седницу и генералну дебату. Можете мислити, како је то и жалосно и комично. А да вам слика буде потпунија, не могу, а да не забележим, шта се истоме Мркшићу десило раније неколико дана. Приликом укора саборскога румунскоме народносном посланику Вајди он је седео, па му се приближи једао мађарски посланик (д-р Ђорђе Нађ), који му бесно рече: „Устани, свињо паорска, јер ћу те ћушити, да ћеш се извртути.» Колико је жалосно, да се такво што дешава у угарскоме парламенту и то *према посланику радикалне странке, која се залаже за српско-мађарско пријатељство*, исто је тако жалосно, што је Мркшић покорно устао, не реагујући даље на увреду, са којом се вређа радикална странка и цео ратарски сталеж.

Осим Мркшића говорио је из народносног клуба и *др. Манојловић*, који је члан наше радикалне странке и који је говорио и да *купус остане читав и да коза буде сита.*

Најзад добро је и што је тако ствар испала. Могло је бити и горе и срамотније по народ српски. Неки мађарски пријатељи на домаку опасности од опструкције народносног клуба тражили су од радикала, да иступе из народносног клуба, како би се онемогућила опструкција. Било је часова, када је те било готово близу. Ваш дописник није то хтео веровати, но кад му је речено,

да је то услов за потврду наших саборских закључака, почео се и сам љуљати. За сад је на срећу опасност прешла, и за сад се не морамо бојати од велике бруке за народ. Но ипак треба да имате на уму, да се по савету из Новога Сада меже свашта учинити.

Не могу прећутати, да се вођа либералне странке *др. Михаило Полит до стојно држао у генералној дебати.* Држао је *два сјајна говора*, која сте и ви забележили, заступајући гледиште отворене народне опозиције Апоњијевим законима. Ти његови говори, и ако у једноме делу народа није популаран, сматрају се као *спасавање народнога образа пред јавним мишљењем*, које *држање радикала* у најновије време сматра за *недостојно* и *жалосно*.

Политичка тактика би свакако налагала, да се тај човек барем сада остави на миру и поштеди од грдње; али овдашња *»Застава« и њезин главни уредник*, који *не може да спава због Полита*, не знају, шта је такт политички, те баш сада се пише, да Полит са својим држањем у сабору угарском служи на подсмех!

Ви сами знате, да ваш дописник по својем политичком образовању и по својим политичким назорима не спада у либералну странку, али што је много, много је. Таким начином ми у овој земљи не ћемо ништа постићи. Међу нама, ма каквим странкама припадали, мора бити црвена нит, која нас спаја. На жалост, ту црвену нит пресекао је Јаша Томић.

Тај човек бесомучно напада свакога, ко му смета и ко пред њим не пригиба главу. Сад је осуо кампању против сремскога судије у Карловцима. Нема броја »Заставе«, у којем га не напада. А зашто? Претрес у ствари тужбе патријарха Бранковића одређен је за 18. јуни по новоме. »Застава« је недељама писала, да патријарх Бранковић неће тужити, а сад се ево приближује и судни дан. Како ће испасти суд, то правници знају, но озбиљни људи не треба да прејудицирају по новинама. Ко није задовољан са судијом, има судског пута и начина да се жали. Но наравно, »Застава« треба да приправи народ за сваку евентуалност. Ако буду посланици осуђени, биће крив — сремски судија. Само да ли ће тако лакомислено ствар схватити надлежни, то се не зна.

Самосталци и сви, који са њима симпатишу, увек су били за то, да се ствар патријархова реши судским путем, а да се народ са њоме не харангира. Радикални саборски одбор био је у првоме реду позван, да пријави ствар суду, ако је патријарх Бранковић што дефраудовао. Зашто то није учињено и зашто се сада радикали боје суда! Ко је прав, нека се не боји.«

То и јесте оно, што радикали нису прави и зато их је сад стала дивља трка и кукњава по „Застави". Обер-смутљивца је већ и „ухо" заболело, како су га, неваљалца и гробара српске народно-црквене автономије, са свих страна заокупили сви они, којима је стало до српског образа. Јакова Томића потпомаже нешто мало она пангерманско-радикалска четица земунска, али и они су нешто уфитиљили.

Опсенарство и неваљалство радикалско достигло је врхунац. Од сад ће апостоли опсенарства, клеветâ и неваљалства да се котрљају доле и скотрљаће се онамо, где је таковој мангупарији место.

Борба народносних посланика на угарском сабору против Апоњијевих предлога.

(Наставак.)

Ладислав Голдиш (*наставља*): Немци нашме хоће данску и пољску децу силом да приморају, да уче немачки. Истина, да то раде у Немачкој, али ја сумњам, да би игде на свету било још парламента, у којем би се чули оваки гласови, као овде, да Немци добро раде то, што раде (*Жагор*). То је противно хуманитету. Човек, који љуби слободу, који љуби свој матерњи језик, не може рећи, да Немци добро раде, кад пољску и данску децу на тај начин хоће да просвећују (*Ларма*).

Али, славни саборе, не само против правде и правице, не само против хуманитета греши немачка политика, кад иде тим путем, него греши и против могућности, против резултата, јер насилном политиком не ће Немци никад постићи онај резултат, који су ради да постигну. Постићи ће баш противно (*Крешање*).

У ономадашњем свом говору доказао сам, да од оно доба, од како Данце и Пољаке тим насилним путем хоће да понемче, још се јаче у Шлезвигу и у Познањској међу Данцима и Пољацима разбуктао народни осећај, и то тако, да су данас већ и деца приморана, да страјкују (*Смеј. Ларма*).

Славни саборе! Треба добро да имамо на уму, да и у Угарској могу настати времена, кад ћемо — ако ви на тако насилан начин хоћете да постигнете то, да свако научи мађарски — место, као што бисмо сви желели, да заволимо мађарски језик, омрзнути на њ те и ту можете изазвати страјк, од којега да нас Бог сачува! (*Ларма*).

Др. Михаило Полит-Десанчић: Има и у нас већ школског страјка! Ено у Госпођинцима!

Председник: Подсећам господина посланика дра Полита, да у смислу пословника у генералној дебати може имати само још завршну реч.

Ладислав Голдиш: Из овога, што сам рекао, излази, како је та ствар уређена у целој Европи. Тако је то и у Угарској било до сад. Ни овде никад није било озбиљна политичара, који би рекао био, да излази, да је умесно, да у основној народној школи наставни језик буде који други а не матерњи језик дотичног детета.

У Угарској је правно стање — говорим о позитивном праву — то, да у државним народним основним школама наставни језик треба да буде не мађарски језик, него матерњи језик дотичне деце. (*Порицање. Ларма*).

Један глас (*с десна*): Где стоји то написано?

Ладислав Голдиш: Доказаћу, да имам право. Дошла ми је као наручена ова упадица мог поштованог посланичког друга.

Знамо, да је и врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе био тога мишљења, које исповеда и поштовани мој посланички друг, што ми је мало час упао у реч (*Чујмо! Чујмо*), да се нашме не може наћи правна темеља тврдњи, да је у Угарској само то правно стање, да у основним народним школама — ма биле оне и државне — матерњи језик оне деце, која живе у дотичним крајевима, буде наставни језик. (*Крешање*). Врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе говорио је у једној седници ове заступничке куће о том предмету. У седници од 26. јулија минуле године одговарао је врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе на говор мога поштованог пријатеља дра Михаила Полита и у том свом одговору рекао је ово: Далеко је од нас намера, да своје немађарске саграђане дирамо у њиховој племенској индивидуалности и да им не дамо, да се културно развијају; ми се при подизању државних школа свагда обзиремо на сваку оправдану стрепњу.

Онда је поштовани господин посланик Александар Вајда-Војевод довикнуо: „Подигните и нама државних школа!" а на то је врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе рекао: „Тој жељи ћемо се одазвати, колико зависи од нас." Но онда је неко, један глас додао, „Добро, али са румунским наставним језиком!" На ово је врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе од речи до речи рекао ово: „Господин посланик ће на то тешко наћи темеља у којем закону!"

Мене је ова изјава веома изненадила. Ја ћу, баш напротив, доказати да је државна школа, какву је захтевао онај господин посланик, што је упао министру у реч, у Угарској оправдана и на закону основана. До сад је бар било тако; а напротив то, да у државним основним народним школама наставни језик буде мађарски, ма какав био матерњи језик дотичне деце: није оправдано, него се коси са законом (*Крешање*).

Ђорђе Нађ: А с којим се то законом коси?

Ладислав Голдиш: Изволите се стрпити, рећи ћу Вам.

Др. Михаило Полит-Десанчић: Са XXXVIII. законским чланком од године 1868.

Ладислав Голдиш: Са §. 58. XXXVIII. законског чланка од године 1868., који гласи овако: Сваки ученик добија наставу на свом матерњем језику, у колико је тај језик један од језикâ, који се говоре у тој општини. С тога се у општинама, у којима се говоре разни језици, има поставити такав учитељ, који је кадар поучавати на језицима, који се говоре у тој општини. У настањенијим општинама, где у маси станују становници разних језика, бирају се помоћни учитељи, који могу предавати на разним језицима, у колико то допушта снага општине.

§ 58. тог законског чланка казује дакле са свим јасно, да свако дете добија наставу на свом матерњем језику. Ово се до душе односи на општинске школе (*Чујмо!*). Али други један параграф тог истог закона, § 80., вели овако: Осим оних завода за народну наставу, које су у смислу закона општине дужне издржавати, има министар богочасти и јавне наставе право, а и дужност му је, да о чисто државном трошку подиже месним приликама захтеване заводе за народну наставу, који се имају организовати на начин, што је одређен у §§ 23.—78.

Основни закон за основне народне школе од године 1868. даје министру права на то, да може подизати државне школе, али закон каже, да су у погледу тих државних школа меродавни §§ 23.—71. тог закона, дакле и § 58., који наређује, да у основној школи сваки ученик добије наставу на свом матерњем језику. Јасно је дакле, да тај закон, који је још у крепости, није могао врло поштованом господину министру богочасти и јавне наставе дати право на то, да може тврдити, као да захтев, да у основним школама наставни језик буде матерњи језик дотичне деце, нема законског наслона.

То се може доказати даље и §-ом 17. XLIV. законског чланка од године 1868., који вели овако: „У наставним заводима, које је држава, односно влада већ подигла или их према потреби мора подићи, одређење наставног језика, у колико о томе не казује закон, спада у делокруг министра богочасти и јавне наставе. Но како је са гледишта општег образовања и општег благостања и држави највиши смер успех јавне наставе, то је држава дужна, да се по могућству у државним училиштима брине за то, да се грађани ма које народности у овој држави, који у великим масама живе заједно, на свом матерњем језику у близини свога краја могу настављати све донде, док не почне више академско образовање."

Овај закон дакле казује јасно, да установљавање наставног језика у школама, које је подигла држава или ће их подићи, спада истина у делокруг министра богочасти и јавне наставе, али само у толико, у колико о томе закон ништа не одређује. А што се тиче основних школа, ту има закон, који то одређује, и то један од мало час споменутих, XXXVIII. законски чланак од године 1868., те тако онде министар нема више права, да установљава наставни језик. Да се овај одељак, § 17. XLIV. законског чланка од године 1868. не може односити на основне школе, излази и отуд, што овај законски одељак, на који сам се сад позвао, вели, да министар ваља да се побрине за то, да се дотично становништво може образовати у близини крајева, у којима станује. То се не може односити на основне школе, јер основних школа има у свакој општини; то се дакле може односити само на средње школе, јер

ЛИСТАК.

ТЕЛЕПАТИЈА.

Написао: **Виктор Ракоши.**

Врло често појављивао ми се у сну један дебео господин сав црвен у лицу, са белим прслуком, дебелим златним ланцем и наочарима, сребром окованим. Једанпут сам сневао, да ме је позвао на пиво, други пут опет, кад ми је материјално стање било највећма поремећено, тутне ми у руку једну хиљадарку, а једном ми је опет поклонио лепу трокатну кућу. Једном речи, спадао је међу моје најљубазније познанике и само ме је то било жао, што је постојао само у царству снова.

Можете замислити моје изненађење, када једног дана сретнем на улици једног господина . . . од велике среће срце ми је почело јако лупати . . . Овај господин није био нико други, већ мој идеал у сну, прилика црвена лица, са белим прслуком, дебелим златним ланцем и наочарима, сребром окованим.

Кочијаши на трамвају дували су у рог, ружне девојчуре својим крештавим гласом нудиле су цвећа, лепе Пештанкиње кокетно се смешиле на ме испод чипкастог сунцобрана . . . Не, то не може бити сан. Дакле тај мој присни пријатељ заиста постоји . . . Чудновато, да сам ја о једном непознатом толико сањао! Приближавао сам се смешећи се . . . Наједанпут опазим, да се наслонио на дирек од лампе, сав блед, упоченим очима бленуо је на мене. Шта му је?

Поздравим га љубазно.

— Зар Ви постојите? — промуца уплашено.

— Прво бих требао *ја* да ставим на Вас то питање, — рекох, смешећи се.

— Натраг, змијо! Што ми живот загорчавате? — простење дебељко.

— Не разумем! — одговорим љубазно.

— Удалите се, оставите ме! — викао је он.

— Не могу, господине, Ви ме толико занимате, да Вам ту жељу не могу испунити.

— Дакле хоћете моју пропаст? — рече мој идеал плачним гласом.

— Не, хоћу само разјашњења.

Одвукао сам га у оближњу крчму и тамо смо попили по две чаше хладна пива. Дошао је мало себи, али је још увек бојажљиво гледао на мене.

— Дозволите ми, господине, — отпочнем, — да Вам саопштим једну чудновату, врло тајанствену ствар.

— И ја сам то исто хтео да учиним, — одговори он.

— Ја сам се с Вама сада први пут састао, али Вас већ давно познајем.

— Тако исто и ја, — одговори он уздишући.

— Ви сте ми се најмање двадесет пута појављивали у сну.

— И Ви мени најмање двадесетпет пута.

Гледао сам га са чуђењем.

— Збиља! Ми дакле у сну један другог тражимо, а нисмо се никада у животу видели.

— Тако је, господине!

— Но, ово је заиста чудновата појава двоструке телепатије. Али надам се, господине, да Вам нисам ништа на жао учинио. То би ми било веома жао, јер сте Ви тако добри, тако дарежљиви били наспрам мене.

— Ја то баш не могу о Вама рећи. Нисам кадар описати, колико сте ми ужасних ноћи прибавили. По некад сам у сну силазио на морско дно и Ви сте ме тамо напали у облику полипа . . .

— Нисте требали силазити у морску дубину, — приметих доброћудно, — то није за тако гојазна господина.

— Хвала! Други пут сам ишао мрачним улицама, а Ви сте ме гонили . . . По неколико сати тумарао сам, и непрестано сам чуо за собом шум Ваших аветињских корака. Ноћу сте ми седели на стомаку . . . Једном речи, увек сте ишли узастопце за мном, вијали ме, уједали и мучили . . . Можете дакле замислити моју страву, када се ноћни вампир мојих страшних снова наједанпут жив и здрав створио на улици . . .

— Замишљам. Примите моје искрено саучешће и молим по сто пута за опроштење. Верујте ми, да сам у том погледу сасвим невин, као од мајке рођен. То је тако чудновата појава, која се само најтемељнијим научним испитивањем може протумачити.

Ућутао сам. Једно време само смо се гледали.

— У осталом, ја мислим, да ћемо тој беди најлакше учинити краја, ако будни учинимо познанство, шта више пријатељство.

— И ја сам тог мишљења.

— Смем ли дакле знати Ваше часно име?

— Ја сам Васа Кучмар.

— Да ли сте какав рођак Златојки Кучмаровој? — запитам брзе.

— Рођени стриц.

— Све разумем! Ја љубим Златојку, а она љуби мене. Она је била лепа и певачица у кору, а ја сам био гадан и нисам био певач у кору: баш смо били једно за друго. Мала је имала нечувено добро срце. И ја сам имао добро срце. Тако дакле није чудо, да смо се брзо и лако споразумели. Али нашу љубав брижно смо тајили. Није нико за њу знао, осим Вампетићевих гостију, цело глумачко особље, и оно неколико хиљада људи, што се у варошкој шуми шећу. Њена породица није ништа знала. И ево, Света Телепатијо, ово су твоја чудеса: то је сјајан доказ Златојкине љубави. Она непрестано мисли на мене, а њен чика као крвни сродник долази им у сну.

Те мисли ројиле су ми се по глави муњевитом брзином.

Дакле један део ребуса био је решен. Али други део? Е, дед прво да и ја кажем своје име.

— Ја сам др. Венијамин Полгар, — прикажем се.

Кучмар ме је упрепашћено гледао.

— Ви сте тај? — простења.

— Ја. Али ко?

— Који сте *моју пупицу од смртне болести излечили.*

(Ево, и други део ребуса био је решен.)

Мол, 1907. Превео:

Уја.

закон не би с погледом на основну школу могао рећи, да се становништво може образовати у близини крајева, у којима станује, пошто то становништво има код своје куће своју основну школу. Тај се законски одељак може дакле односити само на средње школе. Извесно је дакле, да се врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе варао, кад је мислио да нема правне основе на то, да захтевамо, да и у основној народној школи као наставни језик буде искључиво матерњи језик дотичне деце.

Позивала се господа са ових клупа и на велике државнике од године 1868., на Фрању Деака и Јосифа Етвеша, и онда је врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе рекао, да у основним начелима не може бити никакве разлике међу нама и међу политиком, коју су у том погледу водили Фрања Деак и Јосиф Етвеш. Вели дакле, да се у основним начелима слаже са Деаком и Етвешем, што се тиче културне политике.

Славни саборе! XXXVIII. зак. чланак од године 1868., на који сам се позвао, донео је Јосиф Етвеш. Што се тиче схватања, ту је међу схватањем Јосифа Етвеша и схватањем врло поштованога господина министра богочасти и јавне наставе разлика, као небо и земља, јер је Етвеш схватао ствар тако, да у основним народним школама наставни језик једино може бити матерњи језик дотичне деце, садашњи пак министар богочасти и јавне наставе схвата ствар тако, да у основним народним школама — не само у државнима, него и у другима — наставни језик буде мађарски, у државнима искључиво, у вероисповедним пак за нека четири наставна предмета. А да има разлике не само међу Јосифом Етвешем и врло поштованим господином министром богочасти и јавне наставе, него и међу њиме и Фрањом Деаком, то ћу доказати речима, које је покојни Деак изрекао у сабору. Мени се чини, да су то такве ствари, које ваља цитирати што чешће, како бисте их ви, господо, могли научити бар донекле *(Крешање)*.

Кад је реч била о српској гимназији, коју су године 1871. хтели да подигну у Великом Бечкереку или у Сомбору, изрекао је Фрања Деак те речи. Па баш услед Деакова говора је сабор и примио предлог те закључио, да владу упути да подигне државну српску гимназију. Али је на то наишло то, да је Коломан Тиса напустио своја начела и дошао на власт те потоње владе нису испунили закључак, који је већ донесен био од сабора. Онда је, баш том приликом, Фрања Деак изјавио ово: „Свака народност, ма и не била политичка народност, има права да захтева, да јој се даде пута и начина, да може васпитати и образовати своју децу. Нека буде у овој земљи три стотине гимназија, нека их буде толико, да се на сваких шест миља може затећи по једна, ако која покрајинска гимназија не наставља на оном језику или бар не нарочито на оном језику, којим говори становништво тога краја, онда ће без сумње тешко бити спровести онде васпитање и образовање. Ваља само да се сетимо, колико смо се у детињству бочили, кад смо морали учити на туђем језику, па да погледамо, како је сад нашој деци одлакшано учење тим, што им се настава даје на мађарском језику. Исто то стоји и с погледом на језик свију других народности."

То су начела Фрање Деака те кад врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе тврди, да међу њиме и Фрањом Деаком нема разлике, онда му препоручујем начин, како то да докаже! (*Чујмо! Чујмо!*). Сад је реч о томе, да у Карансебешу хоће да подигну гимназију, и то државну гимназију. Ето дакле начина, ето дакле прилике, да врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе докаже, да мисли исто тако, као Фрања Деак. Нека у Карансебешу подигне гимназију са румунским наставним језиком (*Ларма и смеј на левици*).

Славни саборе! Прелазим сад на највредовнији део овог законског предлога и могао бих рећи са славним беседником: nunc venio ad fortissimum. То је иста она тачка, којој смо најјаче замерили приликом расправе о законском предлогу, што се односи на уређење плата и правних односа државних учитеља; то је иста она тачка, за коју је и сам врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе признао, да фактично није таква, да јој се не би могло замерити. То је одредба овог законског предлога, која се односи на дисциплинарне послове.

(Наставиће се.)

НОВИ САД, 16. априла 1907.

— **„Мађарорсагове" лажи.** Беспримеран је нитковлук, којим се тевабија око овдашњег чивутског листића „*Хатарер*"-а служи против нашег првака и вође г. дра Михаила *Полита Десанчића*. Та *браћа заставашке клике* протурише у познати коалиционашки лист „*Мађарорсаг*" неко писмо, које кипти лажима и клеветама против г. дра. Полита-Десанчића. Ту њега *денунцирају* мађарском јавном мњењу, као да у сабору говори једно, а у „Бранику" пише друго. Денунцира та чивутска жгадија дра Полита-Десанчића, да Јужну Угарску у „Бранику" редовно назива „Српском Војводином", шта више ти денунцијанти *фалзификују* наш чланак у 70. броју „Браника", где кажу, да је у том чланку нашем стојало: „Иди, брате Јакабе, немој нас чекати, ми ћемо остати овде у Српској Војводини!" *Тих речи нема у нашем чланку.* Денунцијанти „Мађарорсагови" су их просто *фабрицирали.*

Нека зна и „Хатарер" и „Мађарорсаг", да се ми ни најмање не устежемо да спомињемо *бившу Српску Војводину*, али за то ти листови немају права, да нам подмећу речи, које нисмо казали. Ваља уједно да знају денунцијанти, да „Бранк" има свог *одговорног уредника*, који *одговара за све*, што изиђе у „Бранику". Др. *Полит-Десанчић* даје листу *правац*, а није одговоран за оно, што изиђе у листу, коме је он управник. Међутим, »Мађарорсагов« дописник напада дра Полита-Десанчића на основу једног *фалзификата*, на основу оног, што у »Бранику« није ни изишло.

У том истом нападу на дра Полита-Десанчића има *пуно похвале радикалској тевабији*, коју денунцијант „Мађарорсагов" назива „*хазафијаш*" странком.

Држимо, да томе не треба коментара.

— **Закључци туцинданског сабора.** У прекјучерањој „*Застави*" изашла је белешка, да су закључци последњег народно-црквеног сабора горе у Пешти код министра богочасти и јавне наставе грофа *Апоњија*. То је *лаж*. Закључци саборски су још и дан-данас у Карловцима и ако ко други, а оно бар г. *Брадваровић* треба да зна и мора да зна и одиста и зна, где су закључци саборски, пошто их *његов рођени брат* преваћа на мађарски. Је ли „Застава" то учинила из незнања или злонамерно „за опсенити простоту", и шта је народ српски Богу згрешио, да га „Застава" трактира својим лажима?

— **И Беч им је милија, него немађарски народи!** Они бедници, што сачињавају заставашку клику, непрестано протурују *лажи*, као да „служе Бечу" сви они Срби, који се с том злогласном бандом заставашком не клањају Кошутовцима, тим затуканим противницима свих немађарских народа, јер ето онемогућише народносне вероисповедне школе! Те заставашке лагарије прелитампавају незналице будимпештански листови, који таквом измишљеном „службом Бечу" клеветају не само све поштене Србе, који нису заборавили на своје националне светиње, као што је заборавио Јаков Томић, — него се таким ниским клеветама набацују и на све остале немађарске народе у Угарској, јер не ће да — као жалосна радикалска клика у Новом Саду — трче за шовенским фантомима.

Разуме се, да се паметан свет смеје, кад *пештанске слуге* клеветају исправне и чисте политичаре, да „служе Бечу". Цело Српство види, да *ми најжешће ударамо на аустријска ровења по Босни и Херцеговини, по Старој Србији* и т. д. Види и зна то и Јаков Томић, али њему је *клевета* храна, без које би морао *изићи* као какво иманче, па чак подмеће и оног свог грофовског пријатеља грофа Арведа Телекија, да нас клевета у сабору! Но нама грдње и подметања *такове* компаније чине само част. Ми бисмо се *стидели* пред српским народом, да нас *такови* људи хвале!

Него да видимо, какви су „родољуби" они *Мађари*, који немађарске народе оцрњују, да „служе Бечу".

Као што је познато, из Кошутове странке и из коалиције *иступио* је неки затуцани штребер и шовен, Арпад *Бозоки*, из разлога, што Кошутова странка и коалиција „*није довољно енергична*" *против Немађара у Угарској*, јер он — Арпад Бозоки — *сматра немађарске народе за опасније Мађарима, него свезу с Бечом*! Другим речима, тај *Мађар* 48-аш, с којим Јаков Томић и његова гардица у једну тикву дувају, **волије и Беч, него немађарске народе!** *И таких, као што је Бозоки, има тама Божја у коалицији и Кошутовој странци.* То је факт. Питамо ми сад: није ли то безобразлук, подметати „службу Бечу" људима, који се *боре против Беча*, а овамо ти исти, што тако клеветају, *јавно исповедају, да им је милији и мрски Беч, него немађарски народи!?*

Него један *коалиционашки* лист, „*Алкотмањ*", очитао је добру буквицу том ултра-хазафији Бозокију. „А—ањ" вели:

„То је тек јасно, да је *са свим друга* ствар желети *мађарски командовни језик* ради испољења мађарског карактера војске, *него 6--10-годишњу децу грађана немађарског језика приписнути, да основна знања своја присвоје искључиво на мађарском језику*, јер и језик научити — особито с обзиром на породичне околности — довољан је задатак... *Најнеразумнији је поступак, сувишним шовинизмом заоштравати народносно питање*".

Да, господо коалицијонашка, изволите ви, ако можете, израдити од Беча мађарску команду, изволите се отргнути од Беча, па онда говорите о „служби Бечу"! А дотле, не клеветајте људе, који се жешће боре против Беча и његове интригантске политике, него ви!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Стара Србија и Македонија.** Бугарски војвода *Ђорђе Попов*, активни бугарски подофицир напао је на српско село Никодим у намери, да га натера силом, да пређе под егзархију. Сазвавши раније за тај напад сељаци се наоружају и спреме на отпор. У сукобу чете са српским сељацима *погинуо* је војвода *Попов* са више четника. Од Срба нико није ни рањен.

На српско село Лисолај, које су раније нападали Грци, отпочели су да јуришају Бугари, да га силом побугаре. Бугарске војводе *Стојан*, *Риста* и *Димче* напали су на Лисолај са удруженим четама. Сељаци су их дочекали ватром из пушака и нагнали их на бегство. Запаљено је неколико кућа и побинуо је бугарски четник. На српској страни није било жртава.

У прошлу недељу сустигла је војска код села Уњака бугарску чету војводе Стевана *Константинова*, званога „Шундула". У крвавој борби *погину* је *Шундула*, помоћник му и 6 четника, а остали су се једва спасли. Два дана пре своје погибије Константинов је упутио једно претеће писмо српскоме селу Тополчану, у коме поручује, да ће поклати пола села, ако се не одрекну Срба и не пређу на бугарску страну. Таво су се Срби спасли једнога крвопије, који би био у стању своју претњу и да изврши.

ДОПИСИ.

Тиса-Хђош, 11. априла. *(Прошест против Апоњијева зак. предлога о школама. — Смушен један радикалски предлог).* Чеках, да се нађе ко од позванијих, да извести наш „Бранк", да је и наша општина, угледајући се на остале српске свесне општине, решила, да протестује против злогласног зак. предлога о школама, који је заступничкој кући угарског сабора поднео кр. уг. министар богочасти и јавне наставе гроф Алберт Апоњи а који ће, постане ли законом, самртни удар задати нашим вероисповедним школама. То је од наше општине лепо и сваке хвале достојно. Но десило се још нешто на тој ванредној скупштинској седници, што је доказало, да је свест у велике већине наших скупштинара будна. Скупштинска је седница нашме одбила смушени предлог вајног радикала Симе Драгана, који је предлагао, да се из скупштинске седнице пошље повереница и захвала крњем туцинданском народно-црквеном сабору на „раду му и пожртвовању". Свесна већина наших скупштинара срећом зна, да радикали на крњем туцинданском сабору нису урадили ништа, осим што су профућкали неких 16.000 Круна народног новца и народне фондове оптеретили годишње са неких петнаест до двадесет хиљада Круна, понамештавши своје гладнице онамо око масних лонаца. Наш се овдашњи надрирадикал обеснрмно тим својим смушеним предлогом. Међу тим би боље радио, кад би гледао себе те се посрамио, што је своју прву венчану жену напустио па из користољубља пребегао, уекочио другој а ни иначе му прошлост не одаје ничег, што би било сјајно и угледа достојно. На такве су људе спали радикали, да предлажу за њих повереница и захвале. Далеко су дотерали!

Један скупштинар.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 16. априла 1907.

— **Из новосадског матричарског звања.** Код новосадског матричарског звања пријављено је за време од 6. до 13. о. м. да је рођено њих 24, и то 11 мушких а 13 женских; умрло их је за то време деветора.

— **Шта је још гроф Арвед Телеки?** Загребачки „*Србобран*" пише: „Гроф *Телеки* је, као што рекосмо, гроф, новосадски посланик, велепоседник, господарско-политички капацитет и *најновији српски автономни патрон*. Али сад прочитасмо *позив на интензиван рад јужноугарског мађарског културног друштва, у ком се позиву* **апсолутно пориче у Јужној Угарској свака друга култура сем мађарске.** Тај позив *потписао* је *први* гроф Арвед *Телеки*, јер је он *председник* тог јужноугарског друштва за помађаривање«.

Но то ништа не смета Телекијеву субаши Јакову *Томићу* и његовој бедној тевабији, да *љубе мамузу* том грофу Телекију, који је председник друштву, што нас хоће да *помађари!* Та Јаша Томић не би био ово, што јесте, кад се не би клањао људима, који раде на однарођењу нас Срба у овим крајевима! Пфуј!

— **Двадесетпетогодишњица свештеничке службе.** Мартоношки православни парох госп. Младен *Јосић* прославиће на Ђурђев дан о. г. двадесетпетогодишњицу свог свештениковања. Његови парохијани спремили се, да том приликом манифестују своје поштовање и своју љубав према свом пароху. У очи Ђурђев-дана, на први дан Ускрса у вече, поћи ће из Српске Читаонице бакљада до слављеникова дома, где ће школска деца и певачко друштво певати а слављеника ће поздравити један члан мартоношкога грађанства. На Ђурђев дан ће се служити свечана служба божја а после ње ће бити литија и благодарење. За тим ће слављеник примати честитке у свом дому. У вече ће бити беседа, на којој ће се приказати од слављеника по народним песмама састављени мелодрам „Царица Милица и косовско разбојиште" и Живојиновићева алегорија „Звони на јутрење". Осим тога ће певати дечји, женски, мушки и мешовити лик све саме Бајићеве композиције. После беседе биће игранка. — Ми са своје стране честитамо госп. Јосићу лепо славље, којим му се његови одани парохијани одужују за благотворни му рад за пуну четвртину века. Живео те и даље с успехом вршио свој узвишени задатак као озбиљан и савестан духовни пастир своје паствe!

— **Нов свеучилишни професор. Др.** Паја *Вујевић*, један од најспремнијих и најсавеснијих чланова наше млађе интелигенције, посинак покојнога народног добротвора Арсе *Пајевића* и супруге му, госпође *Анке*, који је био вазда одличан ђак не само кроз свих осам разреда српске велике гимназије новосадске него и на бечком свеучилишту одлично свршио филозофски факултет те промовисао за доктора филозофије, изабран је онамад *једногласно за доцента климатологије и метеорологије* на београдском свеучилишту. Колико нам је с једне стране жао, што тако спреман и симпатичан члан млађе интелигенције одлази из наше средине, толико нам је мило, што београдски универзитет добија тако ваљану снагу.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „БРАНИКА“.

Промена закона о штампи.

Будимпешта, 16. априла. Новинарска удружења одржала су јуче зборове ради реформе закона о штампи. Говорници су тражили потпуну слободу штампе, да се укине цензура и јамчевина за политичке листове, да се убрза судски поступак у пресским преступима.

Социјалистички протест.

Будимпешта, 16. априла. Социјалисте су јуче одржали збор, на ком су протестовали против законског предлога о служинчади, те су примили резолуцију, у којој се тражи да се тај пројект повуче.

Судбина руске Думе.

Петроград, 16. априла. У данашњој седници Државне Думе ваља да се установи контингенат рекрута. Неизвесно је, какав ће бити резултат гласања. Сви тврде, да ће данашњи дан решити судбину Државне Думе.

Шала и сатира.

Чудотворан сто.

Спиритисте много говоре о чудотворним столовима, који скачу, играју, предсказују и уопће раде. Ми неспиритисте нисмо у то веровали, али ево сад се појавио један такав сто и ради, и то истински и љуто ради. Сад је недавно тај сто тако силно ударио пазоваčког адвоката *Миливоја Миладиновића* по глави, да је одма пао у несвест па неодређено време. Да је тај сто само једаред ударио *Миливоја Миладиновића*, још би човек могао и сумњати, да није можда опсена или чаролија, али у истинитост овог чаробног стола мора сваки трезвен човек веровати, јер је већ *по трећи пут* ударио Миладиновића по глави, који ево већ по трећи пут добија и несвест. Ко хоће, да се увери да је несвест Миладиновићева права, нека га походи у Пазови (ако није можда отишао у Пешту, да купи из коалиционог дућана сапун за бријање патријарха), па ће се уверити, да је рана заиста права, дубока и љута. А чудотворни сто се налази у Загребу, у престоници хрватског бана а зове се:

Бански Сто.

Чујемо, да ће г. Миливој Миладиновић држати предавање о овом чудотворном столу на најближем међународном спиритистичном конгресу. Надамо се, да ће то предавање изазвати највећу сензацију међу спиритистама.

*

Велике уши нису добре.

„Застава“ каже, да *Јаша Томић* није отишао у Будимпешту да обија прагове коалиционашким странкама и министру-председнику *Векерлу*, него да је отишао да лечи болесно *ухо* своје.

Малер је то, кад човек има велике уши, јер му, ето, баш у најодсуднијем часу сматају, да спасе српски народ.

Одговори уредништва.

Г. Стевану Бенину, учит.-„управитељу“ срп. нар. школе у Даљу. Ви сте нам послали позив на забаву с игранком, која се под *Вашом* управом приређује и на којој ћете *Ви* говорити. Познали смо *Ваш рукопис*, којим нам Ви, мајчин *српски вероисповедни учитељ* **у Славонији, мађарски** адресирате:: „Branik“ tek. szerkesztőségének Ujvidék«! Извините, али Ви сте се претворили у такову индивидуу, да *Ваш* позив не можемо примити нити га штампати у свом листу.

Господине Бенине! О чему ћете *Ви* говорити на тој забави? Чиме ћете *Ви* да угњавите своје несретне слушаоце? Молимо Вас, смилујте се, кажите нам то. Ви нова репата звездо радикалска! Да не ћете говорити Даљцима *„о карактеру“*, који се ваљда састоји на пр. у том, да неко најпре грми против радикала — *као што сте Ви то чинили против вршачких радикала* — а после *пресалдуми у радикале*, кад мисли, да ће му ови зајазити болесну амбицију? Или се карактер ваљда састоји у том, кад се ко најпре умиљава и улизује патријарху, док не постане учитељ-управитељ у Даљу, а после заједно с »новом браћом« свом добротвору довикује: »де-фрау-дант«?! А како изгледа то, кад неко као свршен приправник устаје — са свим с разлогом! — против забране назива *»српски«*, а као учитељ-управитељ *у Славонији* адресира *Србима мађарски?*! Знате ли Ви, г. Бенине, да је основно правило педагогије, да васпита чисте и чврсте карактере? А Ви педагогији у лице пљунусте! Какве ћете *Ви* карактере одгеговати, мајчин учитељу-управитељу?!

У осталом с Вама ћемо још имати разговора. Ви сте прототип *штребера* или — што рекла наша браћа преко Саве — *гур-гурца*. За сада се задовољите и овим. Поздрављамо Вас!

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 16. (29.) априла 1907. г.

Пшеница I. квалитет	— —	К	15·60 п.
„ II. „	— —	„	14·80 „
Зоб — — — — —		„	14·60 „
Јечам — — — — —		„	12·60 „
Кукуруз: — — — —		„	—·— „
окрњен (стари)	—	„	11·— „
нови — — —		„	—·— „

Довози: слаби.

Расположење за куповање: добро.

Продато је: 50 мтц. пшенице: — мтц. зоби, — мтц. јечма и 100 мтц. кукуруза.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА

ОГЛАСИ.

Српским родитељима.

Скупштина Српске православне просветне женске задруге Св. Мајке Ангелине у Будим-Пешти одобрила је у седници својој, држаној 26. децембра 1906. (8. јануара 1907.) предлог потписаногa Управнога Одбора:

да се распространи стан задругина девојачког васпиталишта, у великом дому српске црквене опћине пештанске у том обиму, да би се у васпиталиште могао примити још већи број питомица:

Према томе част је Одбору умолити: оне поштоване српске родитеље, који су ради дати своје кћери почетком школске године 1907./1908. у наше девојачко васпиталиште и то тако, да оне из васпиталишта иду редовно и у овдашње јавне средње и више школе, да нам то пријаве *најдуже* до 10. маја по римском о. год., и да означе оне школе, које желе да им кћери полазе, да бисмо им могли и место у нашем васпиталишту и упис у разред дотичне школе за времена осигурати. За оне питомице, које морају бити по програму нашег васпиталишта опремљене, плаћа се нама годишња пристојба од 800 круна а осим тога и школарина дотичне средње или више школе — управи те школе. Питомице, које ступају у завод ваља да донесу собом лекарску и школску сведоџбу.

Све обавештаје даје и програме васпиталишта на захтевање родитеља шаље девојачко васпиталиште Св. Мајке Ангелине Budapest, IV., Váczi utcza 66. II. em.

Из седнице Управног Одбора српске православне просветне женске задруге Св. Мајке Ангелине, држане у Будим-Пешти 2. марта 1907. по римском.

Олга С. Јовановића
председница.

Стеван В Поповић
перовођа.

Милица Боротова пл. од Трстенице
управитељица завода
С. М. А.

192 5—10

ТРАЖЕ СЕ ПРОДАВЦИ

за шаљиви лист „Стармлади“. Поједини бројеви стају 30 потура. Укрштњи број стаје *изузетно*

20 ПОТУРА

Продавци добијају 33⅓%. попуста. Ко пошаље новац у напред, добија 50%. попуста.

Уредништво „СТАРМЛАДОГ“
Нови Сад (Ujvidék) Хаџић Светићева ул. бр. 8.

209 1-2

Изашла је из штампе, готова је и растурује се књига

ПРОПАСТ НАРОДА
и
СЕОБА У АМЕРИКУ.

Спевао, написао и о свом трошку издао: Негован Ранитовић, црквени певац, књигопродавац и члан „Српске Матице“.

Књига **са пишчевом сликом** износи 4 штампана табака.

Цена јој је 40 потура и пара дин.

Препродавци добијају 20%. рабата.

Добија се код писца

Негована Ранитовића
Суботиште, последња пошта
Буђановци, Срем.

167 7-12

ПРОМЕСЕ

Угарских премијен срећака.

од 1870. год.

Главни згодитак

К 200.000

I згодитак од К 20.000·— I згодитак од К 10.000·— 4 згодитка по К 2000·— и 18 згодитака по К 1000·—

ЖРЕБАЊЕ 15. МАЈА.

Цена К 14.—

3% Австриј. боденкредит срећака

I. ем. од 1880. год.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 90.000·—

I згодитак од К 4000·— и 2 згодитка по К 2000·—

Жребање 15. маја цена К 5·—

4% Угарских хипотек. срећака.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 70.000·—

I згодитак од К 3000·— и 3 згодитка по К 2000·—

Жребање 15. маја цена К 4·—

Издаје

Мењачница Централног Кредитног Завода
у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе, кад нам се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 193 (8—)

На захтев и поштанским поузећем.

ШВЕДСКЕ КАПЉИЦЕ

су старо прокушано средство **против свих болести стомака.**

Једна оригинална боца стоји 1 Кр., 6 боца 5 Кр.

Шведске капљице јесу једино онда праве, ако је кутија провиђена са заштитним знаком »САЛВАТОР«.

Ове капљице јесу једине, које су по здравственој области испитане и дозвољене.

Пазите се од свих других као патворених.

За добити код производитеља

S. MITTELBACH

лекарна к »Салватору« и дрогерија

ЗАГРЕБ, Јелачићев трг 2.

203 1—5

Јавна захвала.

Сви поштовани сродници и пријатељи наши, који су нам приликом смрти нашег незаборављеног сина Јоце, трговца у Херцегновом, писмено изразили своје саучешће у дубокој нам жалости, нека приме од нас овим путем срдачну захвалност.

НОВИ САД, 29. апр. 1907.

Војин и Софија Јовановић.

208 1-1

Највећи избор

готовог мушког, женског и дечјег одела, за господу одело по мери од **правог енглеског** штофа, као и цео прибор за „српске соколаше“, добија се једино **у првој и највећој српској трговини**

Стевана Ј. Капамацијe

у Новом Саду

Главна улица број 25.

Најјефтиније цене.

145 12—52

8548/8704/8764/8790/8791/8792/8816/8821
8859/8886/9380/9381/9382/10310/10724

kig. 1907. szám.

Árlejtési hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa a vásártéren megépitendő városi ártézi gyógyfürdő és gőzfürdő felépitésénél szükséges épitőmunkára — tekintettel arra, hogy a város törvényhatósági bizottsága 70/1098. kig. 1907. számu határozatával ezen ügyben folyó hó 6-án megtartott árlejtést megsemmisitette — az alább felsorolt feltételek mellett ujabb nyilvános zárt árlejtést hirdet.

1. Az árlejtésnél résztvehetnek mindazon hazai szakértő iparosok, kiknek üzletük gyakorlására hatósági engedélyük van.

2. Ajánlatok az összes munkákra, vagy az egyes munkacsoportokra, illetve munkanemekre tehetők.

3. Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, melyek a rendelkezésre bocsájtott nyomtatvány felhasználása mellett az egységárak leirása s a végeredmény számokkal és szavakkal való feltüntetése mellett adatott be. A vizvezeték, csatornázás, központi fütés és gázvezetés berendezésére és felszerelésre jogositvák vállalkozók saját vagy más rendszerü tervvel is pályázni, de tartoznak ez esetben részletes tervezettel és műszaki leirással az eltérést indokolni s azt oly részletességgel teljesiteni, hogy a megbirálás biztonsággal eszközölhető legyen.

4. Az ajánlatok egy korona bélyeggel ellátandók, lepecsételendők és f. évi május hó 25. napjának délelőtti 10 órájáig a városi iktatóhivatalban benyujtandók. Később vagy távirati uton érkező ajánlatok, pótajánlatok, hasonlóképen azok, melyek nem szabályszerüen állittattak ki, figyelembe vétetni nem fognak.

5. Minden ajánlattevő tartozik ajánlata benyujtása előtt a saját ajánlati vállalati összegnek megfelelő 5% (öt százalék) bánatpénzt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a városi házipénztárnál letétbe helyezni és az erről szóló nyugtát ajánlatához csatolni.

6. A városi tanács fentartja magának azon jogot, hogy a munkák végrehajtásával — tekintet nélkül a vállalati összegre — azt a vállalkozót bizza meg, aki a jó és helyesen készitendő munkák teljesitése iránt már eleve a legtöbb biztositékot nyujtja, továbbá, hogy a munkákat munkanemenként vagy csoportonként külön-külön is vállalatba adhassa.

7. Az ajánlati ürlapok és munkakivonatok 5 korona dij fizetése mellett Francsek Imre épitész, műszaki tanácsosnál Budapesten (VIII., Rákóczy-ut 14. szám) és a városi mérnöki hivatalban kaphatók, ahol a tervek, a szerződés minta s a vállalati általános és részletes feltételek megtekinthetők s esetleg szükséges szóbeli felvilágositások is nyerhetők.

8. A beérkezett ajánlatok a fent kitett határidő eltelte után az nap tartandó nyilvános tanácsülésben az érdekeltek jelenlétében fognak felbontatni és legkésőbb a f. évi junius 6-án megtartandó közgyülésen a városi törvényhatósági bizottságnak elfogadás végett előterjesztetni, vállalkozók tehát addig bánatpénzüket vissza nem kivánhatják és kötelezettségben maradnak.

Ujvidék szab. kir. város tanácsának 1907. évi április hó 24-iki üléséből.

SZALAY LAJOS s. k.
kir. tanácsos, polgármester.

207 1-2

Власник и издавалац: деоничарско друштв »Браник«

Штампарија деоничарског друштва »Браника«